

แนะนำบทที่ 4

ระเบียบทางสังคมกับการควบคุมทางสังคม

1. แนวคิด

- 1.1 ระเบียบสังคมมีความจำเป็นในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์
- 1.2 ระเบียบทางสังคมกำหนดขึ้นโดยผ่านโครงสร้างวัฒนธรรม การขัดเกลาทางสังคม ความซื่อสัตย์ต่อองค์กร
- 1.3 การควบคุมทางสังคมรักษาไว้ซึ่งระเบียบทางสังคม

2. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่ออ่านบทนี้จบแล้ว นักศึกษาจะสามารถ

- 2.1 เข้าใจความหมายของระเบียบทางสังคม
- 2.2 อธิบายถึงระเบียบทางสังคมว่าเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้โดยอาศัยพื้นฐานสำคัญ 4 ประการคือ โครงสร้าง วัฒนธรรม การขัดเกลาทางสังคม และความซื่อสัตย์ต่อองค์กร
- 2.3 อธิบายแนวความคิดของเดอว์ ไคม์และมาร์กซ์ ซึ่งใช้โครงสร้างและวัฒนธรรมมาอธิบายระเบียบทางสังคม
- 2.4 บอกถึงการสร้างขอบเขตแบ่งแยกสมาชิกภายในองค์กรและสมาชิกภายนอกองค์กร เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์หรือความจงรักภักดีต่อองค์กร

บทที่ 4

ระเบียบทางสังคมกับการควบคุมทางสังคม (Social Order and Social Control)

การร่วมมือของมนุษย์อาศัยระเบียบทางสังคมที่มีความคล้ายคลึงกัน มนุษย์จำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ทางสังคมบางประการในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ สังคมอาจสลายตัวได้หากไม่มีระเบียบ Durkheim เน้นว่า ถึงแม้มนุษย์จะมีเสรีภาพในการกระทำก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเสรีภาพที่อยู่ในขอบเขตระเบียบทางสังคม (Charon, 1987 : 67)

ระเบียบทางสังคมหมายถึงคุณภาพของการจัดระเบียบทางสังคมทั้งหมด นักวิชาการบางคนเรียกว่า “ความเชื่อมแน่น” (cohesion) หรือ “การบูรณาการ” (integration) หรือ “ความเป็นปึกแผ่น” (solidarity) และบางคนใช้ในความหมายเดียวกับ “การจัดระเบียบองค์การ” (Organization) หากจะกล่าวให้ชัดก็คือระเบียบทางสังคมมีความหมายตรงกันข้ามกับการเสียระเบียบทางสังคม ความยุ่งเหยิง การไม่มีรัฐบาลหรือกฎหมาย ระเบียบหมายถึงบุคคลไม่แยกตัวออกมาทำอะไรตามใจชอบ โดยไม่มองดูคนส่วนใหญ่ การกระทำของบุคคลต้องสอดคล้องกับส่วนรวมที่มีจำนวนมากกว่า

ระเบียบทางสังคมตามความหมายในพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน คือ แบบอย่างที่ค่อนข้างคงที่ อันเป็นผลมาจากการกระทำระหว่างกันทางสังคม ระเบียบสังคมเป็นเครื่องกำหนดให้ส่วนต่าง ๆ ในโครงสร้างสังคมดำเนินไปตามหน้าที่และมีความสัมพันธ์กัน เพื่อประโยชน์ของสังคมนั้น ๆ

ระเบียบทางสังคมกำหนดขึ้นโดยผ่านโครงสร้างและวัฒนธรรม

ระเบียบคงอยู่ได้ เนื่องจากปัจเจกชนทุกคนในองค์การถูกกำหนดตำแหน่งไว้ในโครงสร้าง และได้เรียนรู้วัฒนธรรมร่วมกัน โครงสร้างและวัฒนธรรมผูกมัดบุคคลไว้ ดังนั้นบุคคลจะไม่ปฏิบัติในฐานะปัจเจกบุคคล แต่ในฐานะสมาชิกขององค์การ นักสังคมวิทยาจำนวนมากใช้แบบแผน 2 ประการนี้เพื่อทำความเข้าใจรากฐานของระเบียบทางสังคม เช่น

เอมิลี เดอร์ไคม์ (1893) เสนอว่า ควรแยกความแตกต่างระหว่างสังคม 2 ประเภท คือ สังคมแบบง่าย ๆ ที่ไม่ใช่สังคมอุตสาหกรรมกับสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ พื้นฐานของระเบียบทางสังคมในสังคม 2 แบบนี้ คือ “ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม” (social solidarity) หรือการนำปัจเจกชนรวมเข้าด้วยกันเป็นส่วนรวม หรือสังคม เขาเรียกความเป็นปึกแผ่นในสังคม

แบบง่ายดังกล่าวว่า **“mechanical”** (ความเป็นปึกแผ่นแบบเครื่องจักรคือทุกส่วนของสังคม จะดำเนินไปอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กันเช่นเดียวกับเครื่องจักร ในระบบสังคมแบบนี้ กฎหมาย จะเป็นกฎหมาย ชูานะบุคคลก็เป็นไปตามวงศ์ตระกูล หรือครอบครัว หรือการสืบเชื้อสาย) เป็น ผลมาจากความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรมระหว่างประชากร ความเชื่อ ค่านิยมและบรรทัด- ฐานร่วมกัน ทำให้กลายเป็นเครื่องพันธนาการของสังคม การทำความผิดต่างๆ ในสังคมดัง- กล่าวจะไม่คิดว่าเป็นการละเมิดต่อปัจเจกบุคคลอื่นมากเท่ากับเป็นการทำความผิดต่อสังคม เอง การลงโทษและการประหารในที่สาธารณะ ก็เป็นการยืนยันวัฒนธรรมร่วมกัน และให้ บุคคลมีความแน่ใจว่าข้อเท็จจริงและสิ่งที่สอดคล้องกับศีลธรรมเป็นความถูกต้องอันแท้จริง การนับถือพระเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ ร่วมกันก็มีความสำคัญด้วยเช่นกัน ตามความคิดของ เดอร์ไคม์ สิ่งที่ทำหน้าที่ย้าถึงการมีวัฒนธรรมร่วมกัน (ซึ่งเขาเรียกวิธีการดังกล่าวว่าจิตสำนึก ของการรวมกลุ่ม หรือความรู้สึกเข้าร่วมกลุ่ม) ถึงแม้ว่าโครงสร้างในแต่ละสังคมจะมีรูปแบบ ไม่เหมือนกัน แต่ก็ไม่สำคัญเท่ากับวัฒนธรรมใช้เป็นเครื่องผูกมัดคนเข้าด้วยกันและสร้าง ระเบียบด้วย

สังคมที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ซึ่งเดอร์ไคม์ อธิบายโดยใช้คำว่า **“organic”** ก่อให้เกิดโครงสร้างที่ซับซ้อน ดังนั้น บุคคลจึงมีตำแหน่ง มากมายและแตกต่างกันไปตามตำแหน่งของเขาเหล่านั้น ในขณะที่เดียวกันก็มีการพึ่งพาซึ่งกัน และกันมากขึ้น งานทุกอย่างจะมีลักษณะแตกต่างกัน แต่ก็สนับสนุนส่วนรวม แม้จะส่งเสริม ในลักษณะที่แตกต่างกันไป ส่วนหนึ่งก็เป็นผู้ชำนาญการ ผู้บริหาร บางส่วนก็สอนครอบครัว ผู้บริหาร ผลิตอาหาร ขนส่งและจัดเตรียมให้คนอื่น ๆ การแบ่งงาน ก่อให้เกิดสังคมที่ประกอบ ด้วยบุคคลที่แตกต่างกัน และการมีวัฒนธรรมเดิวนั้นน้อย และไม่คอยเห็นแน่ชัด วัฒนธรรม ก็ยังคงมีความสำคัญแต่แทนที่ด้วยความเป็นปึกแผ่นทางโครงสร้างเพิ่มเข้ามา โดยที่ทุกคนทำ หน้าที่แตกต่างกันไป แต่ผลสุดท้าย ก็เป็นการสนองต่อความต้องการของคนอื่น ๆ จำนวนมาก หากปราศจากการมีวัฒนธรรมร่วมกันเป็นแกนกลางของความเป็นปึกแผ่นแล้ว จะต้องมีความ อดกลั้นต่อความแตกต่างของปัจเจกชนมากขึ้น และการลงโทษคนที่ละเมิดกฎหมายเข้มงวด น้อยลง

สำหรับเดอร์ไคม์ทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการยึด เหนี่ยวสังคมเข้าด้วยกัน และสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้กับระเบียบทางสังคม นักสังคมวิทยาท่าน อื่นที่เน้นความสำคัญของแบบแผนวัฒนธรรมและโครงสร้างด้วยเช่นกันคือ คาร์ล มาร์กซ์

มาร์กซ์เสนอการวิเคราะห์เกี่ยวกับระเบียบในลักษณะที่แตกต่างไปจากเดอร์ไคม์ แต่แนวการวิเคราะห์ของเขาก็เห็นว่าโครงสร้างและวัฒนธรรมมีความสำคัญ มาร์กซ์ไม่ได้ใช้

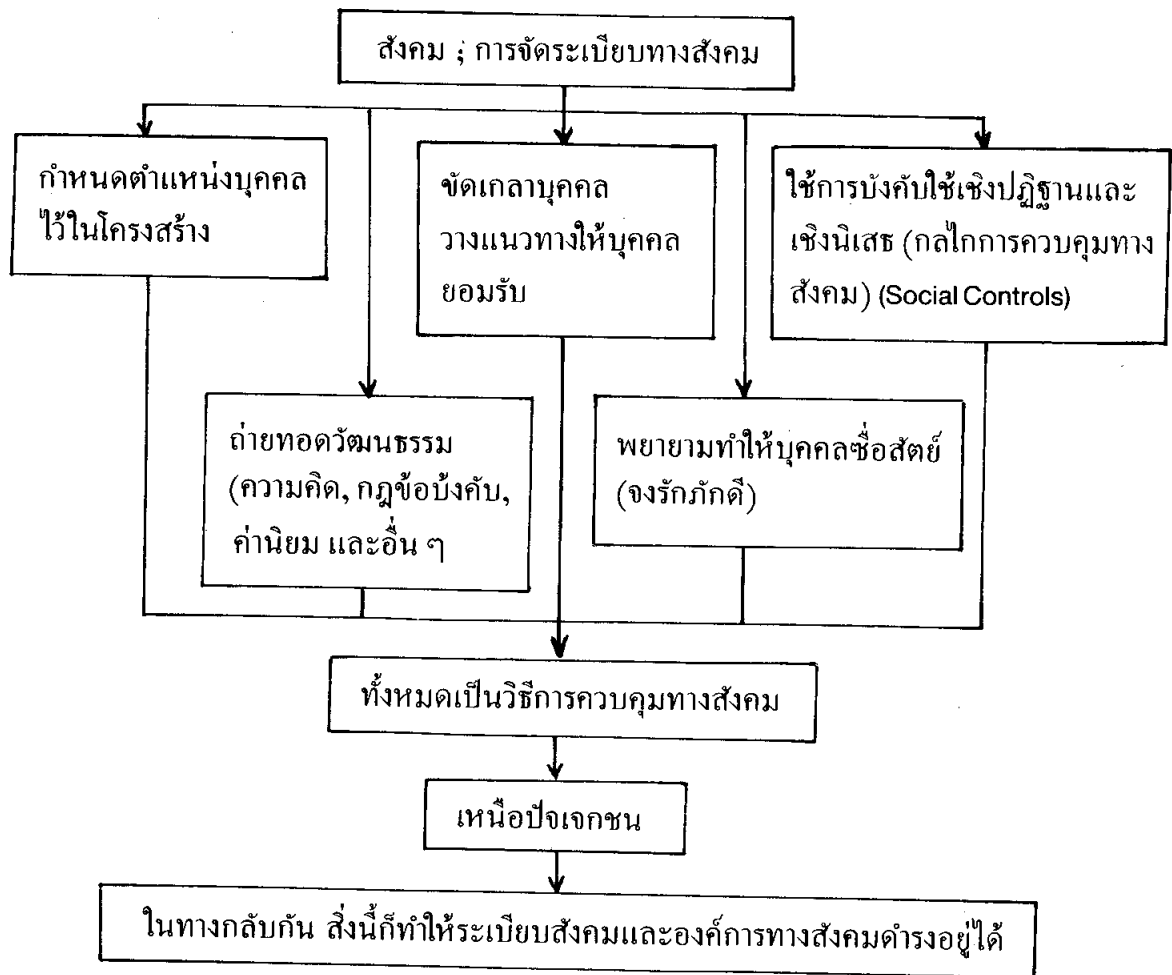
ทางสังคมหมายถึงความไม่เท่าเทียมกันทางชนชั้น และความไม่เท่าเทียมกันดังกล่าวปล่อยให้คนส่วนน้อยเป็นเจ้าของวิธีการผลิต ใช้อำนาจบังคับและจัดการคนจำนวนมากให้ยอมรับสังคมที่เป็นอยู่ อำนาจในโครงสร้างทางสังคมก่อให้เกิดการควบคุมงาน รัฐบาล กองทัพ ตำรวจ ศาล และสื่อมวลชน และในทางกลับกันสิ่งนี้ก็นำมาซึ่งการควบคุมเหนือปัจเจกชน วัฒนธรรมมีหน้าที่คล้ายคลึงกัน ความคิด ค่านิยม และมาตรฐานที่เด่น ๆ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติในสังคมทำหน้าที่ปราบปรามและควบคุมปัจเจกชน ดังนั้น บุคคลจึงยอมรับสังคมที่เป็นอยู่ด้วยความเต็มใจ หน้าที่ของวัฒนธรรมก็คือสนับสนุนความไม่เท่าเทียมกันในโครงสร้าง ดังนั้น ตามแนวความคิดของมาร์กซ์ระเบียบทางสังคมสร้างจากเบื้องบนและทำหน้าที่ให้ผลประโยชน์กับผู้ที่มีทรัพย์สิน และในที่สุดระเบียบทางสังคมก็ไม่ได้ให้ผลประโยชน์กับประชากรโดยรวมทั้งหมด ทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรมเป็นแบบแผนทางสังคมที่ผู้มีอำนาจเป็นคนกำหนดขึ้นมาและใช้เองด้วย

ที่กล่าวมาเป็นตัวอย่างของนักสังคมวิทยา 2 ท่าน ที่ใช้ทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรมอธิบายว่า ระเบียบทางสังคมเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้อย่างไร คนหนึ่งเน้นความจำเป็นที่จะต้องมีการระเบียบ ส่วนอีกคนหนึ่งเน้นการปราบปรามของปัจเจกชนโดยใช้ระเบียบ

ระเบียบทางสังคมขึ้นอยู่กับกลไกทางสังคม

ระเบียบเกิดขึ้นจากความพยายามนานัปการขององค์การทุกองค์การที่จะทำให้ปัจเจกชนยินยอมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และให้ยอมรับโครงสร้างและวัฒนธรรมที่บุคคลเป็นเจ้าของ

ความเต็มใจ (Willingness) เกิดขึ้นจากการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานประการที่สามของระเบียบทางสังคม โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งการจัดระเบียบทางสังคมกำหนดความต้องการของบุคคล ถ่ายทอดวัฒนธรรม และกำหนดตำแหน่งให้กับบุคคล การขัดเกลาทางสังคมหมายถึงกระบวนการที่อบรมสั่งสอนให้ปัจเจกชนเรียนรู้การอยู่ร่วมกันเป็นสังคม วัฒนธรรมและโครงสร้างในสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิก เราเรียนรู้ที่จะยอมรับการจัดระเบียบทางสังคมผ่านการขัดเกลาทางสังคม เพราะเราถูกสอนว่าการจัดระเบียบทางสังคมให้คุณประโยชน์ต่อเรา หรือเราต้องยอมรับในระเบียบเพื่อที่จะมีชีวิตอยู่ การยอมรับการขัดเกลาทางสังคมก็เพื่อที่จะเป็นสมาชิกของสังคม และให้สังคมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของบุคคลเพื่อที่จะรับเอาบรรทัดฐานของสังคมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจ (internalization) แต่ละองค์การ

ภาพที่ 1 การควบคุมทางสังคมสำเร็จได้โดยอาศัยโครงสร้างวัฒนธรรมและสถาบันต่าง ๆ

บทสรุป

มนุษย์จำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ทางสังคมบางประการในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ระเบียบทางสังคม อาจเรียกว่า “ความเชื่อมั่นแน่น” หรือ “การบูรณาการ” หรือ “ความเป็นปึกแผ่น” หรือกล่าวได้ว่าระเบียบทางสังคมมีความหมายตรงกันข้ามกับการเสียระเบียบทางสังคม

ระเบียบดำรงอยู่ได้เนื่องจากโครงสร้างขององค์การที่กำหนดตำแหน่งบุคคลเอาไว้ และการมีวัฒนธรรมร่วมกัน นักสังคมวิทยา 2 ท่านที่นำเอาโครงสร้างและวัฒนธรรมมาอธิบายเพื่อให้เข้าใจว่า ทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรมเป็นรากฐานของระเบียบทางสังคมคือ เอมีลี่ เดอร์ไคม์ กับ คาร์ล มาร์กซ์

นอกจากโครงสร้างและวัฒนธรรมที่ทำให้ระเบียบทางสังคมคงอยู่ได้แล้ว ยังมีกระบวนการขัดเกลาทางสังคมของสถาบันต่าง ๆ ที่ค้ำจุนระเบียบทางสังคม และการขัดเกลาทางสังคมสอนบุคคลให้มีความซื่อสัตย์ต่อองค์การ ซึ่งเป็นรากฐานประการที่สี่ของระเบียบทางสังคม

ความซื่อสัตย์ต่อองค์การทางสังคม เป็นผลมาจากความรู้สึกรู้สึกผูกพันต่อองค์การ ซึ่งจะเกิดในสังคมขนาดเล็ก หรือองค์การแบบปฐมภูมิ แต่ในสังคมสมัยใหม่ ความซื่อสัตย์จะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่าองค์การจะให้อะไรเป็นการตอบแทน การขัดเกลาทางสังคมส่วนมากมักมุ่งไปที่การทำให้สมาชิกแน่ใจว่าจะได้รับบางสิ่งบางอย่างตอบแทนความซื่อสัตย์ของตน

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมไม่สมบูรณ์มักเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกไม่ซื่อสัตย์ ดังนั้น องค์การทางสังคมจึงต้องสร้างกลไกการควบคุมทางสังคมขึ้นเพื่อที่จะส่งเสริมให้สมาชิกที่ไม่เต็มใจ ยินยอมปฏิบัติตาม การควบคุมทางสังคมจึงเป็นกระบวนการที่ผดุงไว้ซึ่งระเบียบทางสังคม

การควบคุมทางสังคมสำเร็จได้โดยผ่านโครงสร้าง ซึ่งกำหนดตำแหน่งให้แก่ปัจเจกชน วัฒนธรรมซึ่งทำให้ปัจเจกชนคล้ายคลึงกันและผ่านสถาบันซึ่งทำหน้าที่ขัดเกลาทำให้เกิดความซื่อสัตย์

ตัวอย่างคำถามบทที่ 4

1. ระเบียบทางสังคมหมายถึงอะไร ระเบียบทางสังคมดำรงอยู่ได้อย่างไร
2. เดอร์ไคม์และมาร์กซ์ใช้โครงสร้างและวัฒนธรรมมาอธิบายระเบียบทางสังคมอย่างไรบ้าง นักทฤษฎีทั้งสองท่านมีความคิดแตกต่างกันอย่างไร
3. คำว่า “mechanical” และ “organic” ในทัศนะของเดอร์ไคม์ คืออะไร มีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร
4. ความซื่อสัตย์ต่อองค์การทางสังคมเกิดขึ้นได้อย่างไร ความซื่อสัตย์ที่เกิดขึ้นในสังคมดั้งเดิมและสังคมสมัยใหม่ แตกต่างกันอย่างไร
5. องค์การเสริมสร้างให้สมาชิกเกิดความรู้สึkszื่อสัตย์หรือจงรักภักดีต่อองค์การได้อย่างไร
6. การควบคุมทางสังคมรักษาไว้ซึ่งระเบียบทางสังคมได้อย่างไร